

ירושלים של מטה וירושלים של מעלה

המשנה בבבא מציעא [1] אומרת "הבית והעליה של שנים שנפלו, אמר בעל העליה לבעל הבית לבנות והוא אינו רוצה לבנות, הרי בעל העליה בונה את הבית ודר בתוכה עד שיתן לו את יציאותיו (ואחר כך יצא ממנו ויבנה עלייתו) [2]". רבי יהודה אומר: . בעל העליה בונה את הבית ואת העליה, ומקרה את העליה ויושב בבית, עד שיתן לו יציאותיו".

ותוכן הדברים: "הבית והעליה" של כללות ישראל (בדוגמת בית ועליה כפשוטם) - קאי על ירושלים, שלהיותה תלפיות, תל שכל פיות (מכל הארצות) פונים בו" [3], הרי היא ה"בית" של כללות ישראל, ובפרטיות יותר יש בה "בית ועליה" - ירושלים של מטה וירושלים של מעלה, שהם בדוגמת בית ועליה, כמובן ממאמר רבותינו ז"ל [4] "נשבע הקב"ה שלא יכנס בירושלים של מעלה עד שיכנס בירושלים של מטה", כשם שאי אפשר לדור ב"עליה" (ירושלים של מעלה) קודם בנין ה"בית" (ירושלים של מטה).

וסדר הדברים הוא - שירושלים של מטה נבנית על ידי ה"יציאות" שנותנים בני ישראל למטה בעבודתם בשלימות היראה.

ענינה הרוחני של ירושלים, כמרוז בתיבת "ירושלים", על-שם יראה ועל-שם שלם [5], שלימות היראה [6], וכדאיתא בספרי [7] בנוגע לאכילת מעשר שני בירושלים, שכאשר "היה עומד בירושלים . . . והיה רואה שכולם עוסקים במלאכת שמים ובעבודה (כהנים בעבודתן ולוים בדוכנן וישראל במעמדן" [8]) היה גם הוא מכוין ליראת שמים כו" -

שעל זה נאמר [9] "האלקים עשה שיראו מלפניו", וזוהי תכלית כל התורה והמצוות, כמו שכתוב [10] "ויצונו גו' לעשות את כל החוקים האלה ליראה את ה'", וכתב [11] "את האלקים ירא ואת מצוותיו

שמור כי זה כל האדם", וזוהי תכלית בריאת כללות סדר ההשתלשלות, ועולם הזה בפרט, ובמיוחד ירושלים עיר הקודש.

וכאשר ישנה "ירושלים של מטה", אזי ישנה גם "ירושלים של מעלה" - שענינו בעבודת האדם שעל ידי ראה תתאה (ירושלים של מטה) באים ליראה עילאה (ירושלים של מעלה), ואז נכנס הקב"ה בירושלים של מעלה, כיון שירושלים של מטה נעשית דירה לו יתברך.

...אמנם, כל זה בזמנים כתיקונם, מה שאין כן כאשר "מפני חטאינו גלינו מארצנו" [12], "לפי שחטאנו . . . חרבה עירנו כו" [13], שאז נעשה מעמד ומצב ד"הבית והעליה . . . שנפלו", והיינו, דכיון שנחסר ענין היראה בעבודת האדם לה', אזי נפל הבית, ובמילא נפלה גם העליה, שהרי נשבע הקב"ה שלא יכנס בירושלים של מעלה כו'.

ואז בא בעל העליה, הקב"ה, ומבקש מבני ישראל - "אם (כמאמר רבותינו ז"ל [14] שזהו לשון בקשה) בחוקותי תלכו ואת מצוותי תשמרו" [15] - בנו את הבית, ובלשון המשנה: "אמר בעל העליה לבעל הבית לבנות", והיינו, שבעל העליה (הקב"ה) מכניס הרהורי תשובה בלבו של בעל-הבית כדי שיתעורר לבנות את הבית.

ובענין זה ישנם שני אופנים, בהתאם לשני האופנים בנוגע לזמן הגאולה, כדברי הגמרא [16]: "זכו - אחישנה, לא זכו - בעתה":

כאשר בני-ישראל "זכו", אזי באה הגאולה מיד, "אחישנה" - "היום, אם בקולו תשמעו" [17], היינו, שבני ישראל מקבלים החלטה ומקיימים אותה בפועל - למלא את בקשתו של הקב"ה לבנות את ה"בית", ומיד בא משיח למטה מעשרה טפחים.

אמנם, מצד צוק העתים וקושי הבלבולים וכו' וכו', יכול להיות מעמד ומצב שבעל-הבית "אינו רוצה לבנות", חס ושלום, "לא זכו".

ואז באה הגאולה "בעתה", היינו, שבבוא זמן הקץ שעלה ברצונו, בונה בעל-העליה גם את הבית, "בונה ירושלים ה'", דכיון שנשבע הקב"ה שלא יכנס בירושלים של מעלה עד שיכנס בירושלים של מטה, הרי הוא מוכרח לבנות גם את ירושלים של מטה.

אבל אז המצב הוא מר... - מצד הדין ש"בעל העליה בונה את הבית ודר בתוכה עד שיתן לו את יציאותיו":

כיון שבנין ירושלים לא נעשה על ידי בעל-הבית (בני ישראל), אלא על ידי בעל העליה, "בונה ירושלים ה" - הנה על פי חומר הדין, אין מניחים את בעל-הבית לדור בבית חס ושלוש; הוא יושב אמנם בירושלים של מטה, אבל, אינו מרגיש שמשיח בא, היינו, שלא נרגש אצלו גילוי אלקות, ועל דרך ההנהגה עם עמי-הארץ, "דמסטרייהו לית בין גלותא לימות המשיח אלא שעבוד מלכות בלבד"^[18], כך, שלאמיתו של דבר אינו יושב ב"ירושלים", שלימות היראה, אלא רק יצא מ"שעבוד מלכות" של הגלות.

"עד שישלם לו יציאותיו" - שיעשה תשובה לכל-הפחות עכשיו, לאחרי שמשיח נמצא כבר, שזהו ענין ה"יציאות" שעל ידם בונים את ירושלים של מטה, כנזכר לעיל.

...אף-על-פי שעל פי שורת הדין, ...כיון שבעל-הבית "אינו רוצה לבנות" - אזי "בעל העליה בונה את הבית ודר בתוכה", ואינו מניח את בעל-הבית להיכנס ולדור בבית "עד שיתן לו את יציאותיו".

אף על פי כן, מתנהג הקב"ה לפני משורת הדין - "נדחי ישראל יכנס", שמלקט ומכנס את כל הניצוצות של נדחי ישראל שנתפזרו בין שלושת קליפות הטמאות לגמרי, ועל כל פנים בקליפת נוגה, ומכניס אותם לירושלים של מטה, והיינו, שיהיה אצלם גילוי אלקות, לראות ולהרגיש את ביאת המשיח, וענינו בעבודה - שבאים לשלימות היראה תתאה, ואחר כך מתעלים גם לירושלים של מעלה, שהוא ענין שלימות היראה עילאה, כמו שכתוב^[19] "ובאו גו' והשתחוו להוי' בהר הקודש בירושלים", ככל פרטי הענינים שנתבארו בארוכה בלקוטי תורה בהדרושים על פסוק זה^[20].

קטע משיחת י"ט כסלו, רשימת השומעים בלתי מוגה.
תו"מ ה'תשכ"ו ע' 246.

- [\[1\]](#) קיז, סע"א.
[\[2\]](#) פרש"י שם.
[\[3\]](#) ברכות ל, א.
[\[4\]](#) תענית ה, א. זח"ג טו, ב. ועוד. וראה גם שיחת מוצש"ק פ' נשא תשל"ט.
[\[5\]](#) תוד"ה הר - תענית טז, א (מב"ר פנ"ו, יו"ד).
[\[6\]](#) ראה לקו"ת פ' ראה כט, ד. דרושי ר"ה ס, ב. שה"ש ו, ג. ובכ"מ.
[\[7\]](#) הובא בתוד"ה כי מציון Z ב"ב כא, א.
[\[8\]](#) מגילה ג, א. ועוד.
[\[9\]](#) קהלת ג, יד.
[\[10\]](#) ואתחנן ו, כד.
[\[11\]](#) קהלת יב, יג.
[\[12\]](#) נוסח תפלת מוסף דיו"ט.
[\[13\]](#) נוסח תפלת מוסף דשבת ר"ח.
[\[14\]](#) ע"ז ה, סע"א.
[\[15\]](#) ר"פ בחוקותי.
[\[16\]](#) סנהדרין צח, א.
[\[17\]](#) תהלים צה, ז. וראה סנהדרין שם.

[\[18\]](#) זח"ג קכה, א (ברע"מ).
[\[19\]](#) ישעי' כז, יג.
[\[20\]](#) דרושי ר"ה נח, א ואילך.

פרויקט זו נוסד בימי השבעה לזכרון ולע"נ הרב גבריאל נח וזוגתו רבקה הי"ד
 - שלוחי כ"ק אדמו"ר במומבאי, אינדיא

נדפס ומופץ ע"י הרה"ת ר' שלמה לרר ומשפחתו שיחיו
 שלמה נחמי"ה, צבי"ה זלאטע רייזל, שמואל, מנחם מענדל, ישראל אריה לייב, יוסף יצחק,
 שניאור זלמן, חיה מושקא, אברהם דוד, אהרן, חנה